

อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลัก

พุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ

Ideology and Process of New Normal Society Following to Buddha

Dhamma of Chaiyaphum Province Volunteer Network

พระมหาวิฑูรย์ สิริทิเมธี

Phramaha Witoon Sittimethee

พูนศักดิ์ กมล

Poonsak kamol

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chaiyaphum Buddhist College

E-mail: poonsakkamol@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 27 สิงหาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 23 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอุดมการณ์ในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ 3) เพื่อประยุกต์กระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการทำวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มจากกลุ่มจิตอาสา รวมจำนวน 35 รูป/คน ในเขตจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 อำเภอ มีอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มจิตอาสาในระดับผู้นำ ระดับผู้ปฏิบัติการ และระดับผู้รับบริการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ เพื่อสร้างเครือข่ายจิตอาสาให้เกิดมีพลังในการทำงานด้านจิตอาสา ในอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว มีกระบวนการในการนำหลักพุทธธรรม เพื่อเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิใช้ ศิล 5 คือ การนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นสัญญาประชาคมในกลุ่มจิตอาสา และสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตในสังคมเพื่อให้สังคมในสถานการณ์ปัจจุบันเกิดความสงบสุข มีสราณียธรรม 6 คือ การปฏิบัติตน ประพฤติสุจริตในสิ่งที่ตั้งมาอย่างสม่ำเสมอ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และใช้อิทธิบาท 4 เป็นแนวทางสำหรับการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จ ด้วยกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ

ก่อให้เกิดเป็นชุมชนแนวใหม่ขึ้นมา เพื่อให้เป็นแบบอย่างด้านการพัฒนาคน พัฒนาชุมชนและพัฒนาสังคม ให้อยู่อย่างสันติสุข ด้วยหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวปฏิบัติให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ด้วยสติ สัมปชัญญะพร้อมมีจิตอาสาให้ความร่วมมือกับสังคม

คำสำคัญ : อุทมการณ์, การเสริมสร้างสังคม, วิถีชีวิตใหม่, หลักพุทธธรรม, เครือข่ายจิตอาสา

ABSTRACT

The objectives of the research are 1) to study the ideal of the social management in the new normal life of the voluntary organization in Chaiyaphum province, 2) to study the Buddhist principles in the social management in the new normal life, and 3) to apply the process of social management in the new normal life according to the Buddhist principles. This is the qualitative research with the instrument by the interview and group discussion of 35 voluntary monks and laypeople in 5 districts: Muang, Bankhwao, Khonsawan, Nongbuadaeng and Phukhieo.

The result found that in order to inspire and supplement the voluntary mind in working the voluntary leaders and task force as well as the people getting the service in the five districts have applied the Buddhist principles to manage the society in the new normal life, that is, they use five precepts in daily life as the public agreement among the volunteers and four Sangahavatthu or Bases of Sympathy to manage the life living in society so as to make happy and peaceful society in the current situation and also have six Saraniyadhamma or States of Conciliation to always have good conduct and well wishes to others, and as well as using four Iddhipada or Path of Accomplishment to guide the life living to get success according to the guidance of the new normal life with the Buddhist principles of the voluntary organization in Chaiyaphum. Therefore, new style communities have taken place as a model of human development to be live peacefully and happily, practicing the Buddhist principles to be responsible to oneself, family and society with voluntary mind in society.

Keywords: ideal, social management, new normal life, Buddhist Principles, voluntary organization

1. บทนำ

จากสถานการณ์โควิด-19 ระบาดในประเทศไทย จึงทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนมีความยากลำบาก ต้องใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างระมัดระวังจากไวรัส พร้อมทั้งต้องการความปลอดภัยในการดำเนินในแต่ละวัน เพราะทุกอย่างก้าวของการใช้ชีวิต ต้องใช้สติกำกับพฤติกรรม ให้มีสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิตโดยไม่ประมาท (นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ, 2563 : 141) ชีวิตวิถีใหม่จึงจะดำเนินไปอย่างเป็นปกติสุข การแสวงหาจุดสมดุลในการใช้ชีวิตในยุคหลังสมัยใหม่ บนความปกติในวิถีใหม่ และจิตสำนึกใหม่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อาจดูเป็นเรื่องยาก แต่หากปฏิบัติเข้าบ่อยๆ เรื่อยๆ จนเกิดเป็นความเคยชิน พฤติกรรมนั้นๆ ก็จะกลายเป็น

เรื่องธรรมดาไปโดยปริยาย ในท่ามกลางสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ผลักดันให้ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกัน จึงส่งผลให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

การเสริมสร้างหลักอุดมการณ์จิตอาสาเพื่อสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ โดยนำหลักพุทธธรรมเป็นหลักในการขับเคลื่อนขบวนการเสริมสร้างจิตอาสาสู่สังคมไทย ด้วยการทำงานร่วมกับภาคีที่หลากหลาย ทั้งภาคีทางตรงตรงและทางอ้อม โดย สคส. (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม) (รายงานประจำปี KM ประเทศไทย (สคส.) 2548 : KM (Best Practice-KM Style). รายงานประจำปี 2549) ซึ่งเป็นองค์กรหลักทำงานเป็นลักษณะการทำงานแบบเพื่อนร่วมเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของภาคีและทำงานเชื่อมโยงภาคีด้านการจัดการความรู้เข้าเป็นเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์การนำการจัดการความรู้ไปใช้งาน

เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงบนโลก มนุษย์จำต้องขยับให้ตื่นรู้เพื่อเตรียมรองรับกับระบบใหม่ที่เกิดขึ้นกับสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538: 296) การพัฒนาตนเองให้มีสติรู้ ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาเป็นหน้าที่คอยกำจัดความประมาทเลินเล่อมีผลทำให้การทำงานทุกประเภทไม่เกิดความเสียหายความระลึกรู้ได้นึกได้ไม่ผลอหรือกุ่มจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ และคำพูด ด้วยการประยุกต์ใช้หลักธรรมทุกอย่าง จึงต้องมีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่าขณะนี้เราทำอะไรอยู่ ทำอะไรอยู่ ให้พิจารณา ในขณะที่กระทำนั้นๆ ไปตามแนวของกุศลในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมมีนัยครอบคลุมอยู่ในกระบวนการ แปรเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย วาจา จิต อย่างเช่นเครือข่ายจิตอาสาในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว ผู้วิจัยคิดว่าอุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิจะเกิดองค์ความรู้ต่อจังหวัดชัยภูมิสู่ทิศทางการพัฒนาคน พัฒนาคณะ พัฒนางาน พัฒนาสังคม ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เกิดสันติสุขร่มเย็นต่อไป

อุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ แสดงออกถึงการเป็นผู้มีภูมิจิต ภูมิปัญญา ภูมิธรรม สามารถนำหลักการ วิธีการ แบบแผนและทัศนคติเชิงบวกมาเติมส่วนที่พร่องในสังคม จิตวิญญานความเป็นผู้เสียสละ พัฒนาทักษะการ ปรับกระบวนการคิด การเรียนรู้ การสื่อสาร (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538: 7) “การสื่อสารทำให้มนุษย์สามารถทำสิ่งที่อินทรีย์ธรรมดาของมนุษย์ทำไม่ได้ให้ทำได้มากขึ้น อินทรีย์ คือ อวัยวะที่เป็นเจ้าหน้าที่ทำงานต่างๆ เช่น ตาเป็นเจ้าหน้าที่ดู หูเป็นเจ้าหน้าที่ฟัง มือเป็นเจ้าหน้าที่จับยึดฉวยไว้ เท้าเป็นเจ้าหน้าที่ในการเหยียบการเดินทางทั้งสมองเป็นเจ้าหน้าที่ในความคิด” โดยเฉพาะการปฏิบัติตน

ผู้ที่มีจิตใจเป็นผู้ให้อาจจะเป็นการให้สิ่งของให้เงินให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละสิ่งที่ตนเองมีแม้กระทั่งเวลาเพื่อเอื้อเพื่อแผ้วแผไ้แก่ส่วนรวม งานจิตอาสาเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการพัฒนาระดับจิตใจคนรุ่นใหม่ให้มีความเข้าใจเอื้อเพื่อ หันมาทากิจกรรม เพื่อสังคมมากขึ้น (เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560: 41) เพราะงานจิตอาสาเป็นสิ่งที่ให้มนุษย์ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในตนเองในฐานะองค์ประกอบบรรมที่สำคัญทางสังคมเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้จากในปัจจุบันปัญหาสังคมเริ่มทวีความรุนแรงมาก

ขึ้นทั้งทางครอบครัว ชุมชนและ สังคม หากไม่รีบแก้ไขให้ทันท่วงที สังคมก็จะตกอยู่ภายใต้ความสับสนวุ่นวาย ซึ่งไม่ใช่เรื่องดีนัก แต่การสร้างจิตอาสาให้เกิดขึ้นได้มากเท่าไร สังคมแห่งการแบ่งปันเอื้ออาทรก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น เป็นการปลูกจิตสำนึกหรือสังจิตของคนในสังคมด้วยว่า จงทำดีเพื่อความดี อย่าทำดีเพื่อดูดี

จากประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้คนเฉยเฉื่อยเหินห่างจากหลักธรรมคำสอน คุณธรรมเริ่มเปราะบาง ความเห็นแก่ตัวเข้ามาสู่มใจแทน จ้องแต่จะชกนํ้ากันและกันออกจากวิถีแห่งคุณธรรมเรื่อยๆ แต่เพราะความที่โครงสร้างทางสังคมไทย มีพื้นฐานด้านวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความมีวิถีชีวิตแบบระบบครอบครัว ทำให้จิตใจผู้กรัดด้วยความเมตตาอารี ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยมีหลักพุทธธรรมยึดประสานสังคมวิถีใหม่ที่ต้องดูหน้าแลหลัง ตื่นตัวให้มากๆ เข้าไว้ เมื่อใดที่สังคมถึงจุดดับ เมื่อนั้นจิตสำนึกใหม่เชิงอุดมการณ์อันแฝงด้วยมุมมองปรัชญาทางพระพุทธศาสนาจะถูกเปิดเผยและนำมาเป็นกลไกสร้างสิ่งใหม่ในสิ่งเดิมกลายเป็นความปกติใหม่อย่างกลมกลืนต่อไปในอนาคตจากสภาพปัญหาและหลักการเหตุผลดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ โดยมุ่งศึกษาอุดมการณ์และกระบวนการเชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสา หลักพุทธธรรมก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับอุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดชัยภูมิ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์ในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อประยุกต์กระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิให้สอดคล้องกับอุดมการณ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขอบเขตของการศึกษา

ในการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งใช้วิธีดำเนินการวิจัยจำแนกออกเป็นรูปแบบ ดังต่อไปนี้

เป็นการสัมภาษณ์ คือ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้นำทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ เจ้าอาวาส พระ และผู้นำชุมชน ได้แก่ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนทั่วไป ครู และเยาวชนในชุมชนชาวพุทธ

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยนี้ จะมีการลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลเชิงลึกที่ต้องการจากกลุ่มจิตอาสาในเขตจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 อำเภอๆ ละ 1 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว

ด้านประชากร

ประชากรได้แก่กลุ่มจิตอาสาในระดับผู้นำ ระดับผู้ปฏิบัติการ และระดับผู้รับบริการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอกอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว รวมจำนวน 35 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้านเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากเอกสารคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา รวมถึงเอกสารทางวิชาการประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษารวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสุวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในการสร้างอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสุวิถีชีวิตใหม่ให้เกิดขึ้นในชุมชนและเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาหลักในการอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสุวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ศึกษาหลักคำสอนต่างๆ ที่กล่าวถึงวิธีการในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขด้วยความพอเพียง อันมีคำสอนของศาสนาพุทธเป็นหลักยึดโยง

การจัดกลุ่มสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาปรึกษาหาสาเหตุและวิธีการในการรับรู้ทางด้านของการพัฒนาคนในชุมชนจากกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อทราบ อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสุวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมินั้นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยการลงพื้นที่และศึกษาผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยกิจกรรมกลุ่มจิตอาสาในระดับผู้นำ ระดับผู้ปฏิบัติการและระดับผู้รับบริการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอกอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา รวมถึงเอกสารทางวิชาการประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษา โดย
2. รวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในเรื่องอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสุวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ในการศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการสร้างบุคคลอย่างมีคุณภาพให้เกิดขึ้น
3. นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสุวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มุ่งประเด็นในการศึกษาอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสุวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ด้วยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์

แบบเจาะลึก (In-depth interview) จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลให้เชื่อมโยงกันแล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยและสรุปผลการวิจัย

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการศึกษาหลักอุดมการณ์และกระบวนการเชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ อุดมการณ์ที่ประกอบด้วยหลักการ วิธีการ แบบแผนและทัศนคติเชิงบวกทุกแง่มุมชีวิตในยุควิถีใหม่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้เกิดคุณค่าเชิงสังคมให้ก่อเกิดควมมีจิตอาสาที่ทรงพลัง การก้าวเดินออกจากหลุมพรางแห่งอดีต แล้วยื่นมือออกไปแบ่งปันน้ำใจแก่กันและกัน ไม่นิ่งดูยาร่วมปลุกน้ำใจคนให้เกิดความองกวม หันกลับมาช่วยกันดูแลสังคม สิ่งแวดล้อม ชุมชน ตลอดจนเรื่องป่วนชวนให้สังคมสับสนโกลาหลที่ประเดประดังกันเข้ามา ด้วยความเห็นใจ เข้าใจคนอื่นให้มากขึ้น ร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งดีทำดีให้เป็นรูปธรรมกันมากขึ้น หากบ้านเมืองเรามีจิตอาสากันเต็มแผ่นดิน ความสุขสงบของสังคมคงอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม การหากินสืบวันโดยไม่ผิดเคืองของเหล่าสัตว์ ถือเป็นความสำเร็จในชีวิตสูงสุดของเธอ แต่มนุษย์เราควรยกระดับการดำเนินชีวิตในวิถีโลกให้สูงกว่าสัตว์เหล่านั้น เช่น ใช้สติปัญญาทำสิ่งที่มีสาระน้อยให้มีสาระมาก พลิกวิกฤตกลับกลายเป็นโอกาส จัดการกับทุกปัญหาด้วยการอยู่อย่างตื่นรู้คู่กับศินวันแห่งปัจจุบัน ไม่ปล่อยใจให้ความหลงโลกธรรมกลืนกินปัญญา

วัตถุประสงค์ที่ 2 ประเด็นการนำหลักพุทธธรรมมาวิเคราะห์พลังจิตอาสาที่เกิดขึ้นทุกพื้นที่ในยามวิกฤติเช่นนี้ ว่า อะไร เป็นแรงบันดาลใจให้คนเหล่านี้ออกมาช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลกด้วยกัน โดยเฉพาะจังหวัดชัยภูมิ จึงมีอุดมการณ์ที่แสดงถึงความตั้งใจที่ว่า “จุดหมายสูงสุดที่บุคคลหรือสังคมมุ่งบรรลุดัง” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ความเป็นอยู่ในสังคมโลกอย่างมีกฎเกณฑ์ ตามแบบแผนอย่างเป็นเหตุเป็นผลที่สังคมยอมรับได้หรือกล่าวได้ว่าการดำเนินตามอุดมคติชีวิต ที่มนุษย์ทุกคนจะต้องมี คือ “มาตรฐานแห่งความดี ความงาม ” ในการแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอุดมการณ์ที่เป็นวิถีในการดำเนินชีวิตในทางใดทางหนึ่ง ที่เป็นมาตรฐานสากลที่มนุษย์ยอมรับว่าเป็นความดี และความงามที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน เพื่อแสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ของกลุ่มชนในจังหวัดชัยภูมิมีกระบวนการเชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ในการที่จะเสริมสร้างเครือข่ายของจิตอาสาในการปฏิบัติหน้าที่ในการทำความดีต่อไปศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ด้วยศีล 5 การดำเนินชีวิตตามแบบวิถีใหม่ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งอย่าง มนุษย์จึงต้องปรับตัวให้มีปฏิริยาต่อวิถีชีวิตใหม่อย่างตื่นรู้เพื่อรับมือกับสถานการณ์ให้ทันท่วงที สลัดวิถีดั้งเดิมหรือเลิกหวนหาอดีต จึงจะเกิดการอยู่รอดได้อย่างกลมกลืนกับความปกติของโลก ศีล คือ มนุษยธรรมอันมีอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทุกชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การรักษาศีล นำมาซึ่งความสมปรารถนาในสิ่งที่ตั้งามทุกประการ เป็นความตั้งามที่ยั่งยืน และเมื่อแผ่กว้างขวางสร้างสันติสุขให้กับโลกได้ นอกจากนี้ ศีลยังช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิต หรือจะเรียกว่าศีลประเพณีก็ได้ เพราะมีท่านผู้รู้หรือพระนักเทศน์นักปฏิบัติหลายท่านบอกว่า ศีลสังคมบ้าง ศีลประเพณีบ้าง ศีลพื้นฐานบ้าง ศีลธรรมดาดบ้าง เหตุที่ต้องเรียกกันไปอย่างนี้ก็เพราะศีลดังกล่าวจะเป็นศีลที่คนส่วนมากรู้จักกันดี มีการสมาทานศีลหรือของศีลจากพระกันอยู่ประจำ ในเรื่องของเรามีจิตอาสา และจิตสำนึกในการรับผิดชอบด้วยกัน

ที่กล่าวว่ามัจจิตอาสาเพื่อต้องการให้ผู้คนรู้จักและสำนึกรู้ทวงหน่งสิ่งของตนเองแล้วจะมีความสุขอย่างแน่นอน พร้อมกับการวางแผนพัฒนาส่งเสริมคนในชุมชนให้ลงมือปฏิบัติและสร้างเครือข่ายของการทำงานช่วยกัน และจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมไปใน แนวทางเดียวกันเป็นอย่างดี ในปัจจุบันเพราะมีการมองเห็นผลลัับได้จากการที่จัดกิจกรรมแต่ละครั้ง เช่นการ ช่วยกันดูแลสิ่งต่างๆ และสร้างประโยชน์ให้เกิดในหมู่บ้านโรงเรียน จึงได้มีหลักในการพัฒนาบทบาทในอุดมคติ

วัตถุประสงค์ที่ 3 อุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสุวิธชีวีตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของ เครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ จิตอาสาเป็นจิตที่เป็นกุศล และปราศจากอคติ ในการมุ่งทำกรรมดีที่เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม กรรมดี คือ การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี ศัพท์ที่ใช้กับคำว่า จิตอาสาได้ คือ คำว่า อตถจริยา หมายถึง ความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น การปรับตัวพร้อมกับวิถีใหม่และการ พัฒนาตนให้ทันกระแสนุสมัยจึงต้องมีอยู่ดังนี้เข้าใจมองเห็นตัวเองบอกตัวเองได้เข้าใจความเป็นจริงของตนเอง เข้าใจความมุ่งมั่น หรือมีความคาดหวังของตัวเองและบุคลิกภาพของตัวเองมองเห็นความเป็นตัวเองและตนเอง ได้อย่างชัดเจนและมีความมุ่งมั่นและแน่วแน่ไม่คอยตามใครมีความรับผิดชอบ ด้วยแนวความคิดที่ว่าถ้าตนที่ตน มองเห็นกับตนตามที่เป็นจริง มีความแตกต่างกันมากหรือมีข้อขัดแย้งกันมาก บุคคลคนนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเป็น บุคคลก่อปัญหาให้แก่ตัวเองและผู้อื่น ในรายที่มีความแตกต่างกันรุนแรง เขาอาจเป็นโรคประสาท และ/หรือ โรคจิตได้ Rogers อธิบายว่า ประสบการณ์ในการทำจิตบำบัดทำให้เขาสามารถยืนยันได้อย่างแน่นอนว่า คนที่ มีปัญหาทางจิตใจและบุคลิกภาพ คือ คนที่มีข้อขัดแย้งระหว่างตนที่เป็นจริงกับตนที่ตนมองเห็นอย่างรุนแรง ความสลับซับซ้อนของความขัดแย้งนี้ จะให้กลไกทางจิตมีความสลับซับซ้อน มีปมและเงื่อนไข ซึ่งทำให้เขามี ปัญหาทางอารมณ์ จิตใจและบุคลิกภาพ อาจจะมีถึงขั้นรุนแรงปรับสภาพเข้ากับสังคมไม่ได้

5. องค์ความรู้จากการวิจัย

อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสุวิธชีวีตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิต อาสาจังหวัดชัยภูมิ หรืออาจกล่าวอีกแนวทางหนึ่งได้ว่าการดำเนินชีวิตอย่างมีอุดมการณ์ในการช่วยเหลือเพื่อน มนุษย์ด้วยกันพร้อมกับเครือข่ายในการที่จะคอยปกป้องคุ้มครองกลุ่มหรือเครือข่ายของตนเอง หากกล่าวถึง อุดมการณ์หลักของมนุษย์ คือ การพัฒนาตนหรือกระบวนการพัฒนาชีวิตที่กล่าวไว้ครอบคลุมหลักคำสอน ทั้งหมดตามหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขา 3 อย่าง อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักพื้นฐานในการปฏิบัติให้ บรรลุในอุดมการณ์ที่ดี โดยการยึดหลักของ“ศีล” เป็นพื้นฐาน เป็นที่ตั้ง และเป็นบ่อเกิดแห่งการพัฒนา คุณธรรมอื่นๆ ทั้งหลายให้เกิดขึ้นและงอกงามตามมา เพื่อป้องกันการกระทำอันทุจริต ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่ ความล้มเหลวของการอยู่ร่วมกันในสังคม ข้อปฏิบัติหลักของสมาธิเป็นกระบวนการพัฒนาตัวเองไปสู่จุดหมาย สูงสุดของชีวิตมนุษย์ นอกจากศีลแล้วสังคมยังต้องการสมาธิมาเป็นองค์ประกอบในส่วนที่ต่อเนื่องให้เกิดการ แก้ปัญหาต่างๆ อย่างถูกต้องและเป็นระบบแบบแผนยิ่งขึ้น จากการศึกษาเข้าไปสัมผัสภาณได้ความรู้ว่าการพัฒนา รุ้สึกเศร้าองค์กรเครือข่ายจะต้องมีหลักปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อที่จะให้ผู้ นำองค์กรหรือกลุ่มเครือข่ายจิตอาสา ได้มีส่วนร่วมอย่างภาคภูมิใจพร้อมกับส่งผลถึงหลักการดำเนินชีวิต

กระบวนการดำเนินชีวิตจึงเป็นเพียงการดูแลรักษาชีวิตเอาไว้ด้วยความพยายามขยายระยะเวลาของ ชีวิตให้มากขึ้น เพื่อจะได้มีเวลาสร้างคุณประโยชน์เกื้อกูลต่อโลกมากยิ่งขึ้น พระพุทธศาสนา กล่าวถึงความทุกข์

ทั้งทางกาย และทางใจที่ปรากฏแก่หมู่สัตว์ทั้งหลาย เป็นเหตุที่ต้องพิจารณาว่าความสุขที่มนุษย์ทั่วไปแสวงหา นั้นเป็นความสุขที่ไม่แท้จริง “ชาวพุทธ ถือพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ” “บุคคลผู้เข้าไปนั่งใกล้พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยกาย วาจา ใจนั้น ควรเป็นผู้รู้ผู้ตื่น ผู้ฉลาดในเหตุผล” การสร้างเครือข่ายจิตอาสาเป็นการพัฒนาคนอีกแบบหนึ่งในการที่จะให้มองเห็นถึงความสำคัญของการให้มากกว่าการรับ ดังมีคำกล่าวที่ว่า จิตที่คิดจะให้เบาแสนเบา จิตที่จะเอาหนักแสนหนัก และยังทำให้กลุ่มจิตอาสามองเห็นความสามารถของตนเองได้อย่างดี จึงถือว่เป็นการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มที่

การพัฒนาคน ซึ่งจะทำให้คนเป็นคนดีมีความสุข และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ การพัฒนาคน ก็คือการศึกษา คนที่มีการศึกษา ตลอดจนจบการศึกษาแล้วเรียกว่า บัณฑิต เมื่อว่าโดยเนื้อหาสาระ บัณฑิตก็คือ คนที่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา เป็นอยู่ด้วยความไม่ประมาท พัฒนาชีวิตของตนจนลู่ถึงประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของชีวิต อุุดมการณ์กับกระบวนการสร้างเครือข่ายในการสร้างวิถีชีวิตใหม่ หรือปัจจุบันเป็นที่กล่าวถึงบ่อยครั้ง ว่าเป็นวิถีชีวิตแบบ New Normal นั้นเอง

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มจิตอาสาในระดับผู้นำ ระดับผู้ปฏิบัติการ และระดับผู้รับบริการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว รวมจำนวน 35 รูป/คน อุุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ

ด้วยองค์ประกอบของอุุดมการณ์และกระบวนการเชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสา มีดังต่อไปนี้

อุุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิระดับผู้ปฏิบัติการ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการพัฒนาเครือข่าย ระดับผู้รับบริการ ทุ่มทุนทางสังคมทุนทางเศรษฐกิจในช่วงโควิด 19 ทำให้มีการรักษาระยะทางสังคม

ยุทธศาสตร์หรือวิธีการพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ มีหลายวิธีการ เช่น การให้การศึกษาอบรม การจัดระเบียบชุมชนให้ความรู้ความเข้าใจพร้อมกับการสร้างผู้นำในเครือข่าย การสร้างกลุ่มและองค์กร การวางแผนและโครงการ การประสานงาน เป็นต้น ยุทธศาสตร์เหล่านี้เมื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนแล้วต้องมีการวิเคราะห์ให้เห็นถึงจุดเด่น จุดด้อย ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับชุมชนจึงจะเป็นประโยชน์และสนับสนุนการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในด้านเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการนำงานวิจัยไปใช้ จากการที่ได้ศึกษากลุ่มจิตอาสาและเครือข่ายและอุุดมการณ์ และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นหลายอย่างที่ต้องเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของกระบวนการ และเพื่อปรับประยุกต์ตามสมัยนิยมด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องตามสภาวะสังคมต่อไป

1. ศึกษาความเป็นจิตอาสาในองค์กรต่างๆ เช่น กรณีศึกษาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ศึกษาความเป็นจิตอาสาของบุคคลในชุมชน กรณีผู้นำชุมชนเป็นต้น

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2560). **คนดีสร้างได้: โมเดลบริหารธรรม**. กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย,
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
_____.(2538). **ไอทีภายใต้วัฒนธรรมแห่งปัญญา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สหธรรมิก.
- พิเชษฐ บัญญัติ, นายแพทย์. (2563). **คู่มือเอาตัวรอดจากไวรัส COVID 19**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด
ซี แอนด์ เอ็น บัค.
- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.). (2549). **KM ประเทศไทย (สคส.) สิ่งดีๆ ที่หลากหลายสไตล์
(2549) KM (Best Practice-KM Style)**. รายงานประจำปี (2548). กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการ
จัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)
- _____.(2549). **นานาเรื่องราวการจัดการความรู้**. รายงานประจำปี (2549). กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการ
จัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).